

Biyo ve ekolojik sanat bağlamında *Yedinci Kıta*

The Seventh Continent in the context of bio and ecological art

Evrim Özeskici || Doçent || Uşak Üniversitesi

evrimozeskici@gmail.com || 0000-0003-1491-3487

Öz

Günümüz sanatında bilimsel metotların, teknolojik araç ve gereçlerin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Araştırmanın amacı; biyo ve ekolojik sanatın neden ortaya çıktığını araştırmaktır. Ozan Atalan, Eloise Hawser, Pakui Hardware ve Simon Starling gibi sanatçılar araştırmanın kapsam ve sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmada ekolojik sanatın tarihsel gelişiminden bahsedilmiştir. Ekolojik sanatın insan ve doğa ilişkisindeki önemi üzerinde durulmuştur. Araştırmaya açıklık getiren sorular şunlardır: Biyo ve ekolojik sanatın güncel sanattaki yansımaları nelerdir? Sanatçıları biyo sanat uygulamalarına iten sebepler nelerdir? 16. İstanbul Bienali'nin biyo ve ekolojik sanatla nasıl bir ilişkisi vardır? Bu sorulara cevap aranması; güncel sanat örneklerinin nasıl ve ne şekilde ele alındığına ilişkin ışık tutacağı umulmaktadır.

Ahahtar kelimeler: yedinci kıta, 16. istanbul bienali, biyo sanat, ekolojik sanat

Abstract

It has been observed that scientific methods, technological tools and equipment are used in today's art. Purpose of the research; It is to investigate why bio and ecological art emerged. Artists such as Ozan Atalan, Eloise Hawser, Pakui Hardware and Simon Starling constitute the scope and limitations of the research. In addition, the historical development of ecological art is mentioned in the research. The importance of ecological art in the relationship between human and nature is emphasized. The questions clarifying the research are: What are the reflections of bio and ecological art in contemporary art? What are the reasons that push artists to apply bio art? How does the 16th İstanbul Biennial relate to bio and ecological art? Finding answers to these questions; It is hoped that it will shed light on how and how contemporary art examples are handled.

Keywords: the seventh continent, the 16th istanbul biennial, bio art, ecologic art

Atıf || Citation

Özeskici, E. (2022). Biyo ve ekolojik sanat bağlamında Yedinci Kıta. *ARTS*, 9, 59-74.
<https://doi.org/10.46372/arts.1183446>

Geliş || Received
03.10.2022

Kabul || Accepted
03.01.2023

Giriş

Sanatın tarihsel sürecine bakıldığında insan ve doğanın bir bütün olduğu gözlemlenmiştir. İnsanoğlu geçmişten bugüne değin (doğayla mücadelesinde) pratik becerilerini geliştirerek hayatta kalmayı başarmıştır. Örneğin İspanya'nın Altamira mağarasında keşfedilen (M.Ö. 35.000) duvar resimleri ile Çatalhöyük'teki bulunan seramik parçaları (M.Ö. 6000) insanoğlunun pratik becerilerini kanıtlar niteliktedir.

Toplum biçimleri, kültürel yapı, medeniyetler arasındaki savaşlar, iklim krizi ve doğa olayları yaşam döngüsünü sürekli değiştirerek insanoğlunu yeni arayışlara sevk etmiştir. “Tarihsel olarak insan ve doğa arasındaki ilişki Aydınlanma Dönemine kadar olumlu bir seyir izlemiş ve bütün toplumlar insanı doğanın bir parçası olarak kabul eden doğal bir anlayış biçimini kabul etmişlerdir” (Arıkan, 2021, s. 77). Modernleşmeyle birlikte medeniyetlerin hızlı kentleşme ve sanayileşme hırsı doğal dengenin bozulmasına neden olmuştur. “Sanat alanında çevre hareketlerinin ortaya çıkışı 20. Yüzyıl'da, bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemelerle birlikte var olan modern toplumun doğa ile barışık olmayan kalkınma ve insan merkezli yaklaşımlarının, kültürel ve ekonomik değerlere de yansyarak, dünyayı ekolojik bir krize sürüklemesinin bir sonucudur” (Mamur, 2017, s. 1001). Bu durum atık maddelerin artmasına ve doğal alanların giderek azalmasına neden olmuştur. 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra tüketim kültürü hız kazanmış ve biyolojik çeşitliliğin yaşam alanları daralmıştır. Arazi sanatının 1960'lı yıllarda ortaya çıkması tesadüf değildir. “Ekolojik yaklaşımın güncel sanat alanının ana akımlardan biri olarak ele alan Andrew Brown, köklerini 1960'ların arazi sanatından, yeryüzü işlerine dayandıran ve bugün devam eden eğilimler üzerinden okumaktadır” (Susamoğlu, 2018, s. 100). Çünkü 1960'lı yıllar modern insanın hızlı bir şekilde tüketim toplumuna dönüştüğü bir süreci işaret etmektedir. Arazi sanatı doğa ve insanı karşı karşıya getirmiştir. Arazi sanatçıları doğal olanın hızla bozulmasına karşı küresel çapta insanlığa bir bilinç oluşturmak istemiştir. “Doğa ve ekosistemdeki giderek artan bozulma, endişe yaratırken bu bozulmaya neden olana yönelik eyleme geçme gerekliliğinin her geçen gün artması, 1960'larda başlayan sanat ve doğa algısındaki değişimle birlikte sanatçının eleştiren, sorgulayan, çözüm üreten projeler, sanatsal pratikler ortaya koymasına neden olmuştur” (Saygı, 2016, s. 7). Dolayısıyla biyo sanat akımının kavramsal çerçevesinin 1960'lı yıllarda oluştuğu ileri sürülebilir.

Sanat pratikleri kapsamında biyo sanat; doğa, insan ve canlı organizmaların incelenmesinde önemli bir yere sahiptir. Diğer bir ismi transgenik sanat olarak da bilinen bu sanat türünde; biyoteknoloji tekniklerin ve organik malzemeler sanat eserlerine dönüştürülür.

Biyosanat biyoloji merkezli ve insan merkezli bilim ve teknolojideki gelişen ilerlemeye yanıt olarak bir ifade biçimi olarak yirminci yüzyılın son dönemlerinde görülmeye başlar. Yirminci yüzyılın ikinci yarısının biyolojik devriminin kökleri, on dokuzuncu yüzyılın sonu ve yirminci yüzyılın ilk yarısındaki büyük biyolojik keşiflerde yatmaktadır (Işıktan, 2022, s. 357).

Bu keşiflerle birlikte bilim ve sanat alanlarında ortak bir ifadeye ulaşılır. Aynı zamanda topluma yönelik bir farkındalık sağlanır. Günümüzde doğaya yapılan müdahalelerin ve doğal kaynakların bilinçsiz tüketiminin bir sonucu olarak sanatta; insan ve doğa konusunun önemini arttırmıştır. Güncel sanat sergilerinin doğa, insan ve bilimi konu almasının temel nedeni olarak gösterilebilir. Bu nedenle sanatta kullanılan malzeme ve fikir arayışlarında değişikliklere gidilerek toplumsal farkındalığın artırılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Makine ve bilişim çağının en önemli problemlerinden birisi toplumsal erozyondur. Hızlı nüfus artışıyla birlikte artan ihtiyaçlar sanayileşmeyi beraberinde getirmiştir. Tüketim toplumlarında bireyin önceliği gereğinden fazla tüketim nesnesine ihtiyaç duymaktır. “Günümüzde artık üretim odaklı olan modernizmden ziyade tüketim odaklı postmodernizmin başarısından söz edilmektedir. Yeni üretim güçleri topluma nasıl tüketiceğini de öğretmektedir. Kapitalizm ruhuna sahip olan tüketim toplumuna sürekli tüketme komutu verilmektedir” (Dal, 2017, s. 2). Toplumlardaki hiyerarşik yapılanma, plansız kentleşme ve gereğinden fazla tüketilen ürünlerin sonucunda bir grup sanatçının biyo sanat kapsamında eserler ortaya koydukları gözlemlenmiştir. Diğer bir ifade ile canlı çeşitliliğin zarar gördüğü ve tahrip olduğu durumlarda biyo sanat kapsamında yapılan eserlerin sayısında artış olmuştur.

16. İstanbul Bienali ve bienale katılan Ozan Atalan, Eloise Hawser, Pakui Hardware ve Simon Starling gibi sanatçılar araştırmanın kapsam ve sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Bu sanatçıların ele alınmasının nedeni; ekolojik sanat yapıtlarıyla toplumsal mesajlar vererek sanat, bilim ve yaşamı eş zamanlı olarak ifade etmeleridir. Bienalin *Yedinci Kıta* (14 Eylül-10 Kasım 2019) ismiyle açılması güncel sanatın seyrini; biyo sanat ve ekolojik sanat üzerinde yoğunlaştırmıştır. Böylece güncel sanat pratiklerinin hangi konular üzerinden nasıl gelişim gösterdiği gözlemlenmiş olacaktır. Sanatın seyrinin klasik görme biçimlerinden uzaklaşarak deneysel ve gözlemsel bir arayışa doğru yol aldığı fark edilmiştir. Özellikle canlılar üzerinde yeni ve farklı arayışlara yönelen bu sanatçıların ortak noktası; küreselleşen bir toplumun ortaya çıkmasıdır. Üretim ve tüketim dengesinin bozulması ve canlıların bir deney maddesine dönüştürülmesi sanatçıların ortak eleştirileri olarak söylenebilir.

Araştırma tasarımı

16. İstanbul Bienali'nde biyo ve ekolojik sanatı konu edinen araştırmada, sanatçıları biyo sanat uygulamalarına iten sebeplerin neler olduğuna ilişkin cevaplar aranmaktadır. Araştırmada *Yedinci Kıta* ismiyle ortaya çıkan İstanbul Bienali'ndeki sanatçı ve eserlerine yer verilmiştir. Ancak makalenin giriş kısmında tarihsel olarak doğanın insanla ilişkisinden bahsedilerek ekolojik sanatın 1960'lı yıllardan itibaren neden ortaya çıktığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın evrenini, biyo ve ekolojik sanat ile 16. İstanbul Bienali oluşturmaktadır. 16. İstanbul Bienali'ne katılan Ozan Atalan, Eloise Hawser, Pakui Hardware ve Simon Starling gibi sanatçılar araştırma evrenini temsil eden örneklem grubudur. Bienal'e katılan birçok sanatçı olmasına rağmen bu sanatçıların seçilmesinin nedeni, çevre sorunları ve biyoçeşitlilik üzerine çalışmalar yapmalarından dolayıdır. Sanatçıların eserleri değerlendirilirken görsel çözümleme ve analiz yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada konunun içeriğine uygun olarak kaynak taraması yapılmıştır. Konuyla ilişkili olarak yerli ve yabancı dergilere, kitaplara, makalelere ve web kaynaklarına başvurulmuştur. Biyo ve ekolojik sanat ile ilgili kaynak taraması yapılmıştır. Araştırmada alt başlıklara yer verilerek bienale katılan sanatçıların eser örnekleri incelenmiştir. Özellikle İKSV: İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın resmi internet sitesi üzerinden sanatçıların bilgilerine ve eser görsellerine ulaşılmıştır. Sanatçıların eser görselleri analiz edilip karşılaştırma yapılmıştır. Böylece sanatçıların farklı ve ortak noktalarının neler oldukları tespit edilmiştir.

Yeni bir çağ: Yedinci Kıta isimli başlıkta 16. İstanbul Bienali'nin isminin neden *Yedinci Kıta* olduğuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir. *Bir heykelin anatomisi: Monokrom* isimli başlıkta Ozan Atalan'ın *Monokrom* adlı eserini neden ortaya çıkardığına ilişkin açıklamalara değinilmiştir. Aynı zamanda eserin biyo sanatla nasıl bir ilişkisi olduğuna yönelik bilgilere yer verilmiştir. *Eloise Hawser: Çöp Boşaltma Alanı* isimli alt başlıkta sanatçının neden çöp yığınlarını konu edindiğine ve ekolojik sanat kapsamında topluma yönelik nasıl bir eleştirisi olduğuna yönelik açıklamalar üzerinde durulmuştur. *Pakui Hardware: Vücutdışı* isimli alt başlıkta küreselleşmenin canlılar üzerindeki etkisi açıklanmıştır. *Simon Starling: Parazit İstilasası* isimli başlıkta ise doğal dünya ile dönüşüme uğrayan bedenler arasındaki ilişkisinden bahsetmiştir. Böylece sanatçıların eser analizleriyle birlikte biyo ve ekolojik sanat örneklerinin topluma yönelik nasıl bir etkisinin olduğu fark edilecektir. Araştırma konusu bu bakımdan önem taşımaktadır.

Bulgular ve tartışma

Araştırmada elde edilen bulgularda 16. İstanbul Bienali'nin biyo ve ekolojik sanat kapsamında ele alındığı gözlemlenmiştir. Bu kapsamda Ozan Atalan, Eloise Hawser, Pakui Hardware ve Simon Starling gibi sanatçılar araştırmanın bütününe olmuştur. Her bir sanatçı farklı teknik ve ifade biçimlerine yöneldiler de ortak noktalarının topluma yönelik farkındalık oluşturduğu ifade edilebilir. Üretim ve tüketim dengesinin bozulması, kapitalizmin topluma yönelik olumsuz etkisi, atık maddelerin çoğalması gibi başlıklar araştırmada incelenen temel sorunlar olduğunu göstermiştir. Bu sorunlara çözüm yolu olarak sanatçılar tarafından topluma yönelik mesajlar verilmiş; atık maddelerin doğaya yeniden kazandırılması için alternatif arayışlara gidildiği tespit edilmiştir. Bu yüzden nüfusun giderek artması doğaya yönelik tehditleri de beraberinde getirmiştir. Doğal alanların yok edilmesi ve yeni alanlar ihtiyaç duyulması küresel bir tehdit olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla bu sorunlar devam ettiği müddetçe geleceğin sanat oluşumlarında biyo ve ekolojik sanat gibi alternatif arayışların devam edeceği düşünülmektedir.

Yeni bir çağ: *Yedinci Kıta*

İnsan faaliyetlerinin yol açtığı problemler, 16. İstanbul Bienali'ne *Yedinci Kıta* isminin verilmesine neden olmuştur. Bilinçsiz tüketim, çarpık kentleşme, yalnızlaşma ve doğanın tahrip edilmesi gibi problemler doğa üzerinde bir bilinç oluşturma fikrini geliştirmiştir. Bu bakımdan Yeni Çağ olarak *Yedinci Kıta* plastik bir yığından meydana gelmiştir. İnsanoğlunun doğa yaşamı üzerindeki olumsuz etkisine dikkat çekmek, bienalin amacını oluşturmuştur. Ekolojinin doğal sistemi bozulmuş ve yeni yerleşim yerlerine ihtiyaç duyulmuştur. Bu süreçte birçok canlı doğal yaşam döngüsü içerisinde değil, plastik atıklarla yaşamlarını yitirmiştir. Bu yüzden *Yedinci Kıta* bir metafordur. “*Yedinci Kıta*, sanatı, insanın etkilerini, takip ettiği yolları, bıraktığı izleri ve insan-olmayanlarla etkileşimini araştıran bir antropoloji olarak tanımlıyor. Antroposen çağının küresel ısınmayla birlikte en gözle görünür sonuçlarından biri olan, Pasifik Okyanusu'nun ortasındaki devasa atık yığınının alıyor” (İKSV, ____). Biyo sanat örnekleri insanoğluna canlıların yok oluşunun, dönüşümünün ve eleştirisini sunmaktadır. Böylece çöp yığınları ve *Yedinci Kıta* bir eleştirinin göstergesidir. Canlı oluşumunun ve ekolojik sistemin tehlikeye girmesi bizleri yeni kıtalar aramaya değil, aynı kıta içerisinde yaşama zorunluluğunun getireceği endişe verici bir durum yaratmaktadır. Büyük çöp yığınları içerisinde aynı havayı soluyan bir neo-ekosistem oluşacağı öngörülmektedir. Yaşamda düzenin esnek ve belirsiz olduğu; küreselleşme tehlikesinin arttığı yeni bir sürece geçilmiştir.

Kendisine ait bir doğayı yani tüketme kültürünü yaratması daha fazla tüketim, daha fazla doğal kaynakların yok olması, insan ve doğa arasındaki organik ilişkinin giderek daha çok zedelenmesini gündeme getirmektedir. Özellikle sanayi devriminden bu yana insanın dünya ekolojik sistemi üzerindeki etkilerinin hızla artması nedeniyle yeni bir çağa girildiği ileri sürülmektedir (Bilir, 2020, s. 380).

İçinde bulunduğumuz bu süreç dönüşlü modernizm terimini doğurmuştur. Bir bakıma postmodern süreci tanımlayan bu yaklaşım biçiminde maddi üretimle kıtlığın aşılması arasında doğru orantı vardır.

Artan maddi üretim, kıtlığın aşılmasını sağlamıştır ancak büyüyen üretici güçlerin getirdiği “tehlikeler ve potansiyel tehditler” ortaya çıkmıştır. İçinde bulunduğumuz dönüşlü modernleşme döneminde modernizmin temel ilkeleri olan bilim, teknoloji ile ilerlemenin eleştirilmesi ve toplumsal hareketlerin ortaya çıkışı, modernizmin bitişini değil ancak yeni bir safhaya geçtiğini göstermektedir (Eryılmaz, 2017, s. 171).

Yedinci Kıta yeni bir safhanın oluşumudur. Aynı zamanda makine çağının yarattığı yeni üretim süreçlerine ve paradigmalara geçildiğinin de bir işaretidir. “*Yedinci Kıta* başlıklı bienalin gündeme getirdiği bazı sorular yine de önemlidir: Sanat, küresel ve ulusal bağlamda yaşanan bu çevre felaketlerine dair nasıl önermelerde bulunabilir ve bu konuda sorumluluğu nedir?” (Arapoğlu, 2019, s. 221). Bu cümleden hareketle, toplumların gelecekte uzun süre etkisini devam ettirebilecek yeni risklerle yüzleşmek zorunda kalacağı iddia edilebilir.

Bir heykelin anatomisi: *Monokrom*

Ozan Atalan'ın *Monokrom* isimli yerleştirmesi güncel sanatta toplumsal bir eleştiriye açıklık getirmiştir. Yaşam alanlarının giderek daralması canlı popülasyonunu da derinden etkileyen en önemli unsurdur. Bu sebeple manda gibi yaşayan türlerin tehlikeye girmesi diğer canlılar üzerinde de olumsuz bir algı yaratmıştır. Üretim ve tüketim dengesinin değişmesinin, betonlaşmanın hız kazanmasının ve yeni keşiflere ihtiyaç duyulmasının sonucunda dünyanın küresel çapta tehlikeye girdiği söylenebilir. Atalan'ın yapmış olduğu yerleştirme örnek bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

Görsel 1. *Monokrom*'un (Ozan Atalan, 2019) fotoğrafı

Yerleştirmeye bakıldığında (Görsel 1) izleyicinin geniş bir mekan içerisinde ölüm ve yaşam döngüsünün içine çekildiği fark edilmektedir. “Yerleştirmede, belgesel nitelikli bir video, mandaların yaşam alanlarını ve inşaat çılgınlığının bu alanları nasıl yok ettiğini gösteriyor. Aynı odada bulunan heykel bileşeninde, toprak üzerine dökülmüş beton platform üzerinde gerçek bir manda iskeleti yer alıyor” (İKSV, ____). Tıpkı 15. İstanbul Bienali'ne katılan Alper Aydın'ın *D8M* isimli yerleştirmesindeki gibi; Atalan bu eserinde doğanın ve canlıların yok olmasını eleştirmiştir. Aydın eleştirisini buldozer kepçesi ve kesilen ağaçlar ile ifade ederken Atalan ise manda iskeletini kullanarak bir düşünce ortaya koymuştur. Her iki yerleştirmenin ortak noktasının; doğanın yıkım döngüsüne yönelik olduğu anlaşılmıştır. Biyo sanat kapsamında değerlendirilebilecek bu çalışmada; toplum, birey, mekan ve zaman olgusuna dikkat çekilmektedir. Yerleştirmede bir manda figürü yer alsada da tüm canlıların bir metaforu olabileceği de düşünülmelidir. Çünkü türlerin tükenişi ekosistemin bozulmasına yol açarak küresel bir tehlikeyi gün yüzüne getirmektedir. Bu yüzden çalışmada bireysel söylemler öne çıkmakta olup sadece bugünün yok oluşuna değil geleceğin de tehlikede olabileceğini vurgulamaktadır. “Sanat-toplum-dönem üçlemesi, birbirinden sürekli beslenen olgular olup, kökenlerinde birey vardır ve her değişimden sorumlu olan ve etkilenen aslında yine bireydir” (Atalan, 2012, s. 27). Bu yüzden geleceğin tehlikeye girmemesi için bireysel farkındalığın ve sorumluluğun önemine dikkat çekildiği söylenebilir.

Eloise Hawser: *Çöp Boşaltma Alanı*

İngiliz sanatçı Eloise Hawser'ın çalışma alanları; yerleştirme, multimedya, film ve heykelleri kapsamaktadır. “Heyecan verici genç sanatçı Eloise Hawser, hayatımızın bir parçası olan elektrik, mekanik ve mimari altyapıdaki duygusal rezonansları araştıran işler yaratıyor” (The Arts Society, 2018, 25 Nisan). Sanatçı duygusal rezonanslarla atık maddelerin geri dönüştürülmesine yönelik algısal bir süreç izlemektedir. Toplumsal büyümenin, küreselleşmenin ve hızlı

kentleşmenin bir sonucu olarak atıklar gün geçtikçe büyük bir sorun haline gelmektedir. Bu yüzden atıkları yok etmek yerine onları yeniden kullanılabilir maddelere dönüştürmenin fikrini irdelemektedir, Hawser. Dolayısıyla sanatçı atıklar üzerinden evrensel bir mesaj vermektedir. *Çöp Boşaltma Alanı* isimli multimedya yerleştirmesi (Görsel 2) bunlardan birisidir.

Görsel 2. *Çöp Boşaltma Alanı*'nın (Eloise Hawser, 2019) fotoğrafı

Hawser İstanbul'da gerçekleştirdiği filmde geri dönüşüm imgesine vurgu yapmaktadır.

Sanatçı burada atıkların işlenip geri dönüştürülerek çoğunlukla yakıt kaynaklarına çevrildiği arıtma ve geri dönüşüm tesislerini inceliyor. Filmde, bu altyapı tesislerinin oynadığı toplumsal rol de sergileniyor. Hawser bu tesislerde bulunduğu atıklardan yapılmış heykeller de sergileyerek atık kavramında içkin olan toplumsal boyutları keşfediyor (IKSV, ____).

Böylece sanatçı, biyo sanatın önemine vurgu yaparak canlı türlerinin yok olmasına karşı bir çözüm yolu aradığı iddia edilebilir. Bunun yanında kapitalist toplum yapısına ve tüketim toplumlarının hız kazanmasına yönelik bireysel bir söylem geliştirmiştir. Townsend (2015, s. 29-30) Eloise Hawser üzerine "Geri kazandığınız şeylerin yalnızca tehlikeye attığınız tarihi bir geçmişi yoktur, aynı zamanda tarihi bir şimdi ve geleceği vardır ve hiçbiri umutla dolu değildir" diyerek Hawser'in filmlerindeki ekolojik dengenin önemine işaret etmektedir. Toplumun geçmiş, şimdi ve geleceği düşünerek hareket etmesi gerektiğini; aksi takdirde atık maddelerin dünyaya küresel çapta zarar verdiğini ifade eder. Bu nedenle biyoçeşitliliğin korunmasına ve gerekli önlemlerin alınmasına ilişkin toplumsal farkındalığın önemine dikkat çeker.

Araştırma kapsamında sanatçı, ekolojik döngünün yeniden canlandırılmasına ve atıkların geri dönüştürülebileceğine ilişkin toplumsal bir mesaj vermiştir. Benzer olarak Hawser, 2018 yılında Londra'daki Somerset House'ta *By the deep, by the mark* isimli filmini gösterime sunmuştur. Her iki filminin ortak özelliği atıklar ve tesislerdir. Geleceği tehdit eden atıkların yeniden kazanımına ilişkin toplumsal bir algı yaratmaktır. Bunun yanında Hawser, Atalan'dan farklı olarak atıkların

topluma ve ekolojik sisteme katkılarına değindiği anlaşılmıştır. Doğa, canlı, ekosistem ve biyoçeşitliliğin korunmasına yönelik yapılan çalışmalar güncel sanat pratiklerinin en önemli konusu haline gelmiştir.

Pakui Hardware: *Vücutdışı*

Son yirmi yılın bilimsel keşifleri ve sanatsal gelişmeleri dikkate alındığında her iki alanın ortak noktası biyoçeşitliliğin sürdürülmesine yöneliktir. Dolayısıyla canlı organizmaların dünyanın yaşanabilir bir ortam sağlamasında en önemli etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır. Litvanyalı Pakui Hardware bu yönde önemli çalışmaları olan bir sanatçıdır. Hardware diğer çağdaşlarından farklı olarak çalışmalarında doku çoğaltım ve doku yenileme tekniklerine odaklanmaktadır. Ayrıca çalışmalarında beden dışında yenileme ve dönüşüm süreçlerini de yoğunlaştığı görülmektedir. “Sanatçı ikilisi Pakui Hardware’in yapıtı, *Vücutdışı* başlıklı projelerinin devamı niteliğindeki bir heykel yerleştirmesi. Yerleştirmenin hedefinde insan bedeni dışında organ geliştirmeye yönelik onarıcı tıp ile doku mühendisliği var” (İKSV, ____). Sanatçının ele aldığı konu bütünlüğü küreselleşmenin canlılar üzerindeki olumsuz etkileridir. İnsan bedenleri üzerinde yapılan modifikasyonların bir çıkar ve rant ilişkisine dönüşümünü eleştirir. Bazı hayvan türlerinde var olan kendilerini yenileme sürecini insanlar üzerindeki etkileriyle karşılaştırmaktadır. Bu durum canlı türlerinin korunmasına yönelik alternatif arayışlar olarak değerlendirilebilir.

Görsel 3. *Vücutdışı*’nın (Pakui Hardware, 2019) fotoğrafı

Hardware *Yedinci Kita*’da sergilediği *Vücutdışı* isimli yerleştirmesi (Görsel 3) insan formunun çoğaltılmasına yönelik yapılmıştır. Merkezdeki figür, tıpkı bir koza içerisinde gelişimini tamamlamaya çalışan bir ipek böceğine benzemektedir. Metaforik anlamlar yüklenerek yapılan çalışmada; doğanın ve canlı türlerinin yenilenmesine yönelik bir girişim fark edilmektedir. Sol alt taraftaki silikonla yapılmış tasarım, kabuğunu terk etmiş bir canlı türünü gündeme getirmiştir. Aynı kara içerisinde farklı oluşumlar aktarılarak kurgusal

bir süreç ortaya konulmuştur. Duvarlarda asılı duran vücut dışı aktarımlar insanoğlu için kullanılmayı bekleyen birer denek olarak sunulmuştur.

Simon Starling: *Parazit İstilasası*

İngiltere doğumlu sanatçı Simon Starling'in çalışmaları; yaşam döngüsü, uzam ve dönüşüm gibi konular içermektedir. "Starling örneğinde, birleşik bir ekolojik sanat programı yoktur. Bunun yerine, izleyiciyi ekolojik düşüncenin bölünmüşlüğüyle meşgul etmek için ekolojik akıl yürütme tarihindeki çeşitli tarihsel izleri kullanır" (Anker, 2008, s. 4). Starling, çalışmalarında biyolojik çeşitliliği kurguyla bütünleştirerek çalışmalarında bir hikayeye dönüştürür. Doğal dünya ile dönüşüme uğrayan bedenler arasındaki ilişki sanatçı için önemlidir.

Görsel 4. *Parazit İstilasası*'nın (Simon Starling, 2019) fotoğrafı

Sanatçının *Yedinci Kıta*'ya *Parazit İstilasası* ismini verdiği (Görsel 4) heykellerindeki bedenler yapıbozuma uğramıştır. Bu süreçte doğal dünya ile değişime uğrayan bedenler yeni bir ruh ve kimlik ilişkisi kazanmıştır.

Simon Starling'in *Parazit İstilasası* adlı çalışmasının hikâyesi, sanatçının Henry Moore'un bir heykelinden ürettiği kopyayı bir buçuk yıllığına Ontario Gölü'ne daldırması ile başlamış. Heykel, bu süre içinde, istilacı zebra midyelerinin yaşam alanına dönüşmüş. Starling, daha sonra Art Gallery of Ontario'da sergilendiği esnada güvelerin istilasına uğrayan heykelin korunma sürecinden fotoğrafları sergiliyor (İKSV, ____).

Eserin kavramsal alt yapısı ele alındığında iki önemli fikir ortaya çıkmaktadır: İlki yaşam formunun sürekliliği, diğeri ise biyolojik çeşitliliğin yeni bir yaşama dönüşmesidir. Her iki fikrin güncel sanatta toplumsal farkındalık oluşturduğu iddia edilebilir. Eryılmaz (2018, s. 142) "Yeni Ekolojik Paradigmaya göre, insan yaşamı diğer canlılardan bağımsız değildir, aksine insan ve diğer canlılar karşılıklı etkileşim içindedirler. Dünya sınırsız değildir; toplumsal ilerlemeyi, ekonomik büyümeyi ve diğer toplumsal olguları kısıtlayan "fiziksel ve biyolojik sınırlar vardır" diyerek sosyologların görüşlerine göre toplumun yaşam formundaki biyolojik dengeyle doğrudan bir ilişkisi olduğunu ileri sürmüştür.

Bu dengenin değişmesi hem toplumu hem de biyolojik çeşitliliği olumsuz yönde etkilemektedir. Starling'in *Parazit İstilas* isimli yerleştirmesi sosyologlar Riley Dunlap ile William R. Catton Jr.'ın bu alıntıdaki savlarını desteklemektedir. Bu nedenle Starling toplumsal bir eleştiri ve farkındalık yaratmak için Ontario Gölü'ne heykeli bırakarak sürecin bedenler üzerindeki değişimine dikkat çekmiştir. Binlerce midyenin yabancı bir maddeye karşı istila etmesi midyelerin doğal yaşamlarını korumaya çalışmaları olarak yorumlanabilir.

Sonuç

Araştırma kapsamında; ekolojik sanat örnekleri bienale katılan çoğu sanatçı için ortak yaklaşımlar göstermiştir. Ortak noktaları toplum üzerinde farkındalık sağlamaktır. Sanatçılar geçmiş, şimdi ve geleceği korumak için çalışmalarında farklı materyaller kullanmış; eser üzerinde kavramsal fikirler geliştirmişlerdir. Bu yüzden sanat ve yaşamın bütünsel olarak algılandığı düşünce yapısı ortaya koymuşlardır. *Yedinci Kıta* isimli 16. İstanbul Bienali'nin; yok olan ekolojik sisteme, toplumsal duyarsızlaşmaya ve bilinçsiz tüketime bir eleştiri olarak düzenlendiği ileri sürülebilir. Örneğin Ozan Altan nesli tükenmekte olan mandalar üzerinden türlerin korunmasına yönelik bir farkındalık oluşturmuştur. Sanatçı manda neslinin tükenmesinin türlerinin yok olacağı anlamına gelmediği; aynı zamanda diğer türlerin de felakete sürüklenerek nesillerinin tükenebileceğini vurgulamak istemiştir.

Eloise Hawser ise medya araçlarını kullanarak filmler yapmış ve bu filmlerde geri dönüşüm tesislerinin yapılması konusunda mesaj vermiştir. Her iki düşünce de güncel sanatta topluma yönelik bilinçlendirmeye karşı bir girişimdir. Pakui Hardware diğer çağdaşlarından farklı olarak canlıların değişimi üzerinde dikkatleri yoğunlaştırmıştır. Ekolojik dengenin bozulması sonucunda canlı türlerin hayatta kalmak için başka bedenlere dönüşeceği endişe yaratmaktadır. Bu yüzden canlıların zorunlu bir mutasyon sürecinin olacağı düşünülmektedir. Simon Starling'in yaklaşımı ise Hawser'in düşüncesine yakındır. Her ikisi de insan bedeni üzerindeki değişimi ele almış; çalışmalarında daha deneysel bir üslup geliştirmişlerdir. Sonuç olarak biyo ve ekolojik sanat örneklerinin temelinde; sanatçıların toplumlarda gözlemledikleri sorunlara yönelik bir çözüm yolu aradığı anlaşılmıştır. Öyle görünüyor ki hızlı kentleşmenin, üretim ve tüketim dengesinin bozulduğu, canlı türlerinin yok edildiği ve toplumsal duyarsızlaşmanın var olduğu anlarda sanatçılar biyo sanat çalışmalarına devam edecektir.

Hakem değerlendirmesi || Peer-review

Dış bağımsız

Externally peer-reviewed

Çıkar çatışması || Conflict of interest

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir

The author has no conflict of interest to declare

Finansal destek || Grant support

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir

The author declared that this study has received no financial support

Kaynakça

- Anker, P. (2008). Seeing pink: The eco-art of Simon Starling. *Journal of visual art practice*, 7(1), 3-9. https://doi.org/10.1386/jvap.7.1.3_1
- Arapoğlu, F. (2019). 16. İstanbul bienali: Yedinci kıta. *Aurum sosyal bilimler dergisi*, 4(2), 219-223. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aurum/issue/51393/668021>
- Arıkan, H. (2021). İnsan ve doğa ekseninde ekolojik sanat. *İnönü Üniversitesi kültür ve sanat dergisi*, 7(1), 76-87. <https://doi.org/10.22252/ijca.878968>
- Atalan, O. (2019). Monokrom [Yerleştirme]. MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, İstanbul.
- Atalan, O. (2012). Ready-made kavramı günümüz sanatına ve sanatçısına etkisi. *Yedi: Sanat, tasarım ve bilim dergisi*, 7, 23-30. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yedi/issue/21840/234826>
- Bilir, A. (2020). Doğa-kent-sanat ilişkisi bağlamında Eymir Gölü'nde arazi sanatı uygulamaları. *Sanat ve tasarım dergisi*, 10(2), 378-394. <https://doi.org/10.20488/sanattasarim.877375>
- Dal, N. E. (2017). Tüketim toplumu ve tüketim toplumuna yöneltilen eleştiriler üzerine bir tartışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*, 9(19), 1-21. <https://doi.org/10.20875/makusobed.311006>
- Eryılmaz, Ç. (2018). Durkheim'da toplum-çevre etkileşimi: Dışlayıcı toplumsal olgulara karşı çevreci potansiyel. *İstanbul Üniversitesi sosyoloji dergisi*, 39(1), 135-157. <https://doi.org/10.26650/SJ.2019.39.1.0005>
- Eryılmaz, Ç. (2017). Sosyal bilim paradigmaları çerçevesinde çevre sosyolojisi'nin kuramları ve kavramları. *Fırat Üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 27(1), 159-174. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.346440>
- Hardware, P. (2019). Vücutdışı [Yerleştirme]. MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, İstanbul.
- Hawser, E. (2018). *By the deep, by the mark* [Film]. Somerset House.
- Hawser, E. (2019). Çöp Boşaltma Alanı [Video]. MSGSÜ İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, İstanbul.
- İKSV. (____). 16. İstanbul Bienali. <https://bienal.iksv.org/tr/bienal-arsivi/16-istanbul-bienali>

- Işıktan, F. (2022). Biosanat: Disiplinlerarası bağlamda çağdaş seramik sanatına yansımaları. *Art-e sanat dergisi*, 15(29), 356-373.
<https://doi.org/10.21602/sduarte.1075499>
- Mamur, N. (2017). Ekolojik sanat: Çevre eğitimi ile sanatın kesişme noktası. *Mersin Üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 13(3), 1000-1016.
<https://doi.org/10.17860/mersinefd.316297>
- Saygı, S. (2016). Çağdaş sanatta doğa algısı ve ekolojik farkındalık. *Sanat-tasarım dergisi*, 7, 7-13. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/marustd/issue/30399/328263>
- Starling, S. (2019). Parazit İstilasası [Heykel]. Pera Müzesi, İstanbul.
- Susamoğlu, F. (2018). Güncel sanatta ekolojik yaklaşımlar ve ekozofi kavramı. *Atatürk Üniversitesi güzel sanatlar enstitüsü dergisi*, 41, 96-103.
<https://doi.org/10.32547/ataunigsed.453183>
- The Arts Society. (2018, 25 Nisan). Artist Eloise Hawser: The creatives who shaped her. <https://theartssociety.org/arts-news-features/artist-eloise-hawser-creatives-who-shaped-her>
- Townsend, C. (2015). Eloise Hawser: Lives on wire. *Art monthly*, 389, 29-30.

Extended abstract

The Seventh Continent is the main subject of research within the scope of bio and ecological art. Within the scope of the research, it is to reveal and examine the connection of *The Seventh Continent* with ecological art. What are the reflections of bio and ecological art in contemporary art? What are the reasons that push artists to apply bio art? How does the 16th İstanbul Biennial, which emerged with the name The Seventh Continent, have a relationship with bio and ecological art? With the answers to these questions, it is hoped that the problems and ideas discussed in today's art will be realized.

Ozan Atalan brought up a social criticism with his installation *Monochrome*. He drew attention to the fact that the natural life was deteriorated by the human hand and that the buffalo species were endangered. It conveyed a message to the society that rapid urbanization is damaging natural habitats. Another artist studied within the scope of the research is Eloise Hawser. The relationship between emotional resonances and waste material was examined in Hawser's multimedia installation titled *The Tipping Hall*. As in Atalan's work, it can be argued that globalization and rapid urbanization are Hawser's focus. In the findings obtained, it can be said that Hawser wants to create a social perception towards the reuse of waste materials. Among the sub-titles, Pakui Hardware's work named *Extrakorporal* was analyzed. Hardware focused on biodiversity in this study. It can be thought that the artist's breakthroughs in medicine and tissue engineering created a perception on organ development. Simon Starling focused on the life cycle and transformation in his work called *Infestation Piece*. According to the findings, the social message of the Parasite Invasion; It is the idea that humans and other living species are interconnected in the life cycle.

As it is understood from the analysis of the works of the artists who are the subject of the research, it has been emphasized that solutions should be sought as soon as possible in order to prevent the rapid destruction of natural habitats. In addition, artists, by warning societies; They mean that everyone takes the necessary precautions for the ecosystem they live in. In the research, the subject of discussion for the society arises. Are human beings aware of the problems caused by increasing population, globalization and rapid urbanization? Are necessary measures taken to prevent this situation? What effect does ecological degradation have on living things? What are the factors that cause the extinction of living species? Is *The Seventh Continent* a name of awareness? Why did the artists participating in the biennial move away from classical ways of seeing and turn to an experimental and observational search? These questions are the starting point of the name of the biennial, *The Seventh Continent*. With the increasing population density, it has been understood that there is a search for rapid urbanization and an effort to raise awareness.

It seems that living resources will be depleted in the near future as long as biodiversity and natural environment are damaged. It has been understood that human beings have a large share in this damage. Considering the message that the works have given to the audience; It has been understood that the solutions to the problems are as simple as that. Solution way; is the recycling of waste materials in order not to pollute the environment. In order to do this, it is necessary to create awareness for the audience. Looking at the projects in the biennial, it was observed that the installations, videos and

sculptures were intense. Because these disciplines have had a more guiding effect on the viewer in the perception of space. Looking at the content of the project works, it has been noticed that it reaches the audience through criticism and ideas. Therefore, it is hoped that the art of ideas will be effective in the art of the future as it is in the art of today. It seems that living resources will be depleted in the near future as long as biodiversity and natural environment are damaged. It has been understood that human beings have a large share in this damage. Considering the message that the works have given to the audience; It has been understood that the solutions to the problems are as simple as that. Solution way; is the recycling of waste materials in order not to pollute the environment.